

Buriad-Mongol YMEEN

BK(b) Paartiin Buriad-Mongol Oblastnoi Komiteed ba BMASSR-ei Centralna Gyisedxe Komiteedei yderbyriin gazeed

№ 161 (2495)
1938 onoi
IJYLIIN
12
VTOORNIG
15-dxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

MYNӨӨDEREI NOOMERTO:

EXIN NIUR	XOJORDOXI NIUR
Grazdaniin byxen—gurbadaxi tabanzilei urihalamziji zaxigša.	Viistavxede xabaadaxa erxee aldaxagyn tylөө temesexe.
BMASSR-ei Verxoovno Soveedei negedegeer seessi.	Respyyblike dotor. Yiledberiin deeselefte.

GRAZDANIIN BYXEN—GURBADAXI TABANZILEI URIHALAMZIIJI ZAXIGŠA

BMASSR-ei Verxoovno Soveedei negedegeer Seessi DEPUTAAD NYXER TKAÇOOVOI YGE

Gurbadaxi tabanzilei urihalamziji zaxigša bolbol soveed patriotizmiin šine, johotoi grandioozno manifestaaca bolhon baina. Paarti ba soveed zaxigša byxii ekonomigeske, finaansovo xemzeefabuulganuudijii soveed arad xadaa negen hanalaar haizaaza ugtadeg. Hyylei zilnyyde toršo soo urihalamza byxenei syyimma bolbol goritoşogoor ylybsegedegdege bolhon baina. Geeshaa, gurbadugaar tabanzilei urihalamziji ugtahan ilme ilme deşeele bolbol, manai soveed urihalamzanuudtaşii yzedegegi jym. Goorod ba dereevnyyde, xydelmerişed ba kolxozniğguudai dunda, ulaanarameleuud ba soveed intellegenliin dunda, urihalamza bolbol gaixamşag jixe amzaltatagaar taraagdana. Ene xadaa—soveed graazdanuudai, ulam deşeele baigaa politigeske aktivnoştilin šine gerşeelege myn. Eder, xyse şadal ba arga zeeleşil gamnangyl, eerlingee. Ene oronoi tyges xysii beşil, aylydeg baina.

Myneeni „urihalamzilin kampaniin“, gaixamşag certaanuudijii temdeglexe uşartai baina.

Negedexeer, myne zilde urihalamza zaxilga bolbol uгаа jixe ynder teempeer jabana. Byxii manai oron soo, urihalamza gargaxa tuxal dekreed raadiogoor tunxaglagdahan darui, zaxilga exilee. Tyryşiiin dyrben xonog soo, Moskvaada xaxilglin myngens xaxad milliaard saxuu bolhon ba yngereşee zilde urihalamzilin garhanhaa xoşo xoşor hariin hyyleer, suglarhan myngenhөө ylyy bolhon baina. Urihalama bolbol Leeningraada myn ton jixe amzaltatagaar taraagdaa. Ukraina, Yzbekistaanda yngereşee ziliinxihеe nelieed hainaar ba tyrgeer taraagdaa baina.

Xojordoxoor, „xojor-gurban nedeeleehene xylehen, xojor-gurban nedeeleehene olzişii—gyrendee urihala“ gehen loozungijii tyryy azyledberiliin xydelmerişed ba kolxozniğguud ugtaza abana. Xydelmerişed, speciallistnuud, tariaşad bolbol harilngaa xyleheer urihalamza zaxihan tuxal medeesel xeden zungaraa orono. Staalinai neremzete, Peerskeroordente zavoodto, RSFSR-ei Verxoovno Soveedei deputaad Nyxer Goordinoi xytelberidege ceeste, byxii xydelmerişedene hariingaa xyleheer urihalamza zaxihan bainad.

Gurbadaxi, kolxoznoo de-reevnide zaxilga bolbol yngereşee ziliinxihеe olo daxin tyrgen teempeer jabuulagdashaa gadana, olon tooto kolxozniğguud bolbol urihalamziji seber mynge gar deere gargaza ygeed, abana. Kolaisk raioonoi (Krim) „Spartaak“ Kolxozoi kolxozniğ nyxer Oşeerov bolbol taban zuun tyxerigel urihalamza zaxiaad, mynglin nalişnaar oruulaa. Poltaabska ooblastiin „Boşevig“ kolxozoi kolxozniğguud, 16530 tyxerigel urihalamza zaxiaad, ene mynge nege dorо nalişnaar oruulaa. Ene bolbol kolxoznoo olonititil şanga şadaitai baidalai urgahanai tuxal gaixamşag gerşe myn bolno.

Gurbagaar tabanzilei urihalamzilin taraalga bolbol Sojuuzna ba avtonoomno respyyblikenyuyde Verxoovno Soveedyyde hungaxa hungaltiin hyylxeneer exilee. Xedexen xonogoi saad tene, kommunistnuud ba partiina bişenyuyde staalinska bloogoi kandidaanduudai tyles gosolovaalhan, olon million hungagşad bolbol urihalamziji zaxiza, eehe dlingee moraalna—politigeske

ke negedeliji, Lenin—Staalinai paarti ba soveed Pravitelstvodо preedanna baihanaa yşee nege daxin demonstraacaiba.

50 million graazdanuud bolbol soveed urihalamziji barigşad myn baina. Ene graazdanuud bolbol šine gooroduud ba zavooduudijii, šine maşinatraaktorno staancanuud ba tymer zamuudijii, šine hurguulnuud ba oronoi obooroniin xeregşenyuyde byteen baigulaxa xerege xabaadalsaba. Soveed urihalamza barigşa xadaa, syyberi ba proceentoor olzo abdaghaa gadana, myn tereinei gol syyberin—manai esege oronoi ulam bexteze baigaa xyşen myn bolno.

Grazdaniin byxen—gurbadugaar tabanzilei urihalamziji zaxigša. Eneeni reaaliina baihan tula, manai partiina organizaaca byxen, tilme zorilgiji urdaa tabixa johotoi. Partiiina bişe, finaansovo oorganuud bolbol olonxi gazarnuudta urihalamza zaxihan myngen xadaa, yngereşee ziliinxihеe ylyyşelne geed, xanamzatai, sedxeele amarşood baixadaa bolxo. Zarimna, šine urihalamzilin amzaltaijii xaraad, ene jixe xeregijii samotioogto tabixarixodо bolxo geze, hanadag. Emxidxele xydelmeri bolbol alibaa politigeske kampaniin ynder deede zorilgiji xemzeede baixa johotoi geze, edeneri alinşii xadaa, martana. Tyryy ooblaste, goorod, raioon, seloo, zavood ba kolxozuudai xazuugaar, urihalamza taraalgaar geegedengi gazarnuud bil baihişii medexe xeregeti.

Tataarai zışee ene talaar, ton pokazaatelna baina. Tende, urihalamza zaxihan myngenei oroso bolbol yngereşee ziliinxihеe xeden million tyxeriger ylyylen baişaa, urihalamza zaxilga bolbol, ilangajaa xydee niutaguudta dutuutaigaar jabuulagdana. Respyyblike soo, ijylyiin 7-do, kolxozniğguud ba ymşii azaltanai araxan 25 proceentn zaxihan baina. Zarim xydee raioonuudta zaxigşadal proceent byri dooguur baina: Çeelininske raioono graazdanuudai 16,9 proceentn zaxihan, Çiştopolbşkdо—11,9 proceent, Tetiyçeskede—9,4 proceent, Şermeetsjevskede—5,6 proceent, zaxihan aaina.

Zarim gazarnuudta finaansovo oorganuud hulaar xydelmerilne. Yzbekistaanda, finaansovo oorganuud bolbol zaxilglin todorxoi byridxeliji hat-tar tabiza şadaagyl. Xaar, Krasno ooblastiin Staaro-Stalaa-tovsko ba Lebediinska raioonuudta, niutagal finaansovo tahaganuudai ba negedegliin kaassanuudai xydelmerişedei muugaar xydelmerihen deerehee, jy bolobо gexede, myne deeree, kolxozniğguudai araxan xaxadan urihalamza zaxihan bainad.

Agitacioonno ba emxidxele xydelmeriin byxii dutagdanuudijii daril usadaxa xeregeti. Byxii azalşadijii zuun proceent urihalamza zaxiulxa jabadal bolbol partiina ba soveed organizaaca byxenei xerege myn.

Soveed graazdanuudai, urihalamziji byrin zaxilgaar, manai aradai xani barisaajii, bolşevig paarti ba soveed pravitelstviiji toiron zagsahaniiji, manai Exe oronoi xyse ba şadaijii susaşagygöer ba byxiixemzeeger bexiizylxede belen baihişii, yşee nege daxin byxedelxeide xaruulajii.

(«Praavdiin» tyryy bişeghee. Telegraafaar abtaba)

Nyxedyy, Buriad-Mongol respyyblikin togtohonhoo xoşo yngerhen, 15 zilei torşo soo, bidener bolbol kылтырне bai-guulaltiin xerege uгаа jixenyuyd xygeltenyuyde bainad—bagsanarai kaadranuud urgahan, hurguuliiin seetb urgahan, hurguuliiin nahana bağaşuudijii bygediin exin huralsalda xabaaduulga urgahan g.m.

15 zilei torşo soo, hurguuliiin seetb 30 proceent urgaa. Xysed bişe ba xysed dunda hurguulnuudai seetb dyrbe daxin urgaa. Xerbee 1923 ondo hurguuliiin nahana bağaşuudijii huralsalda xabaaduulga 27 proceent baigahaa, 1937 ondo 94 proceent boloo, šine teexnikymyid, deede hurguulnuud togtoogdo. Soveed pravitelstvo bolbol aradai gegeerelede zil byri xeden million tyxerig mynge tabina. Xerbee 1924 ondo nege huragşada 1 tyx. 71 mynge gargaşalagdadaghaa, myne 1937 ondo—74 tyxerig 63 mynge gegegy, all arbantaban zilei torşo soo, 44 daxin neme. Hurgagşanarai sostaavai materiaalna baidal sag yrgelze haizaraa baina. 1936 onoi apreeliin 9-de abtahan, SSSR-ei Arkomsoveedei ba BK(b) P-iin CK-ei istoriçeske togtooloor hurgagşanarai hariin xylehen, dunda zışeeger, 3 daxin nenehen baina. Manai paarti ba pravitelstvo bolbol hurguulii ba aradai gegeerel tuxal ton jixe anxaralaa tabina. Pravitelstviin anxaral bolbol buclaad-mongol aradai kылтырне xemzeeci tyrgeer deşelyy-lelgede, erdemgiji usadaxalga ba socializmiiji baigulagşadijii, kommunistiin tyles aktiviina temesledijii beledelgede zoriuulagdana. Aradai gegeerelei sisteeme bolbol olonititii ideologigeske xymyzyylelglin negen şuxala uçaastog myn, ene xadaa, xynnydyjii hurgan beledxelgin niite sisteemiin negen xariuusalgata uçaastog myn. Ene şuxala uçaastog deere, aradai xoroto daisad, byryaazna-nacionalistnuud Jerbaanov, Dorziljev, Dampiloon ba busad bolbol bağa bişe xorolgo xehen baina. Edener bolbol zilhee zilde aradai gegeerelei sisteemijii ebde-deg, tahalduuldag baigaa. Aradai Gegeerelei Komissariaadta şurgahan, buzar predaatelnuud, exe oronoi izmeenni-gyuydei xorololo xadaa, manai respyyblikin aradai gegeerelei byxii sisteemijii dairahan baina. Xeden zilnyyde torşo dotor, aradai daisad bolbol xarilin razvedkiin zaabariaar, all bolxo argaar aradai gegeerelei xydelmeriiji hydxexe geze oroldohon baina. Aбаад yzegtii, tedener xadaa, xele bişeg xaişan geze xeregledeg baigaa. Zışeelxede, aeroplaan geze ygilii—agaarai mörin, avtomobil—aural tergen, kommunistizim—niigem zuramta bylgem geze orşuuldag baigaa.

Byryaazna-nacionalistnuud bolbol hurguulnuudhaa oros xeliji ali bolxor gazaaşaldag baigaa. Eneeni rezylbtaadt, bağa bişegtei huragşanar gardag baigaa; eldeb janziin şaltagaanaar, orosuudai yribyydijii hurguulida abdaggyi baigaa. Hurgagşanarai dunda nacionalis nastrojeeni taraadag baigaa. Yçeebnigyydijii gargalga zilhee zilde tahalduuldag-eneenhee bolzo, huralsal tahal-dadag baigaa.

Hurguuliiin barilganuudta xorololgin xydelmeri tyrgeer jabuulagdadag hen. Xorololo xadaa, barilganuudijii arad zonoi nyden deere diskreditacalan, jabuulagdadag baigaa. Hurguulnuudijii bari-za xexileed, mill talada xazar-xidag ba xeden barilganuudana barigdaza dyrygedengyl, 5-10zil soo baidag baigaa. Tilge-beş, yngerhen zilnyyde baril-

ganuud tuxal, gegeerelei Arko-maadta jamarşii medeen baigaa. Tiin, zışeelxede, Bağa Kyroodo 1927 onhoo xoşo nege hurguuli barigdaza baidag. Sutaın hurguuli 1932 onhoo naaşa barigeana g. m Hurguuliiin barilganuudai barilgada jamarşii planirovaniğyi baina. Hajal huurizaxaa tyxeerze baihan pyynktede—Ulaan-Ononoi aimagta—byxii aimag dotoroo gansal xysed bişe dunda buriad hurguuli barigdaxa geze xaraalagdahan baigaa. Tereeni xinei huurizaagyl gazarta barihanhaa bolzo, hurgagşanar, huragşanarans bairaar xan-gagdadagyl baihan baina. Tilgeed, eneeni rezylbtaadta, hurguulaa xazarxihan ba barilgiji dyrygeegyl. Olon gazarnuudta hurguulnuudai barilga xadaa, arad zonoi azalai zeerleer barigdadag baigaa.

Aradai daisad xadaa, 1936 ondo hurguulnuudai kapitalna remoontoligodo zeri ugtabaagyl, xarin 1937 ondo million tyxerigei xeregeti, baixadan 40 mingan tyxerig tabigdahan baina. Zarim hurguulnuud xadaa, tylligdedegyl baigaa, eneenee bolzo, hurguuli xexiin argagyl baidag hen. Byryaazna-nacionalistnuudai xorololgin xydelmeriin eeste, Ulaan-Yde goorodto 1936—37 onuudta 3 minga şaxuu bağaşuud hurguulida xabaaduulagdaagyl ylehen baina. Ede dursagdahan faakt-nuud xadaa, aradai gegeerelei sisteemedei xorololgin meedodijii nelieed todorxolgoor xaruulna.

Aradai gegeerelei sisteemedei xorololgin xoşolonguudijii usadaxala xer zerge jabaza bainab?—Ton xangaltagyl geze, xexexe xeregeti.

Xiaagtiin aimag dotor, uadaaxi klaassuudta mill 71 huragşad oruulagdahan baina. Xojordxi zildee 18 xynnyd ylee. Zediin aimagta uadaaxi klaassuudta 80 proceentn oruulagdahan ba Tynxende 81 proc., zarim hurguulnuudaar uadaaxi klaassuudta mill 50 proceentn oruulagdahan baina. Zagarain aimagta 4-dxi klaassal 14 huragşadhaa mill nege xyniine dyrygeze garhan, ilme gutamşag faakt bil baina.

Gegeerelei Arkomaadai huralsalai xydelmeriin ilme gurtamşag dyngyyd jyy xaruul-nab gexede, huralsalai xydelmeride xytelberilin ygelji, kontrolgyyji, xozomdogşodto sag daril turalama zyylyxe jabadala ygel baihişii xaruulna. Ene xadaa, niutaguudaxi baidalijii gegeerelei Arkomaadai mededeggyiilne, hurgagşad olonititeli nigta barisaagyl baihişine, aradai gegeerelei sisteemede bolhon xorololgin xoşolonguudai temesel emxid-xeze şadaagyljine xaruulna.

Bidener xadaa olonititeli nigta barisaatı baixa johotoi geze, nyxer Staalin zaagaa hen. Nyxer Rampillova xadaa ene zaabariiji oilgoogyl gy, ali martaa. Zışeelxede, nyx. Rampillova bolbol 8 hara xydelmerilexe zuuraa, yrgen aktiviiji jyynde negeş zarlaagyl geşeb, xorololgoor dairag-dahan uçaastoguudta turalama jyynde zyylynegyl geşeb. Nyxer Rampillova xadaa ene aktivihaa aına, olonititil kritikehee aına, olonititeli barisaatal bairahaa aına. Ilme xyn xadaa, aradai gegeerel şingi, ilme xariuusalgatai uçaastogijii xytelberileze şadaxagyl baina.

Hurguulida orod xeliji zaxa jabadala udxaşanar xen byxende elite. Ene uçaastog deere gegeerelei Arkomaadai xydelmeri bolbol ton xangaltagylgeer jabuulagdana zışeel-

xede, Tynxenei aimagal dunda hurguuliiin 5-dxi bağ-dxi klaassuudta orod zeeler yspnvaaj-mostin— 64 proceen ba 7-dxi klaassta— 66; proceent, 8-dxi klaassta— 57 proceent ba 10-dxi klaassta—66 proceent bolno. Tarbagatain aimagta, 4-dxi klaassta vspev. 80 proceent, Jaruuniin aimagal 4-dxi klaassuudta—74 proceent bolno. Zediin aimagta, 6-dxi ba 5-dxi klaassuudta—55 proceent bolno.

Buriad hurguulnuudta yndehen xeliji zaaxa jabadal myn eneenee deere bişe baina. Buriad xelen deere hain yçeebnigyydyi, gegeerelei Arkomaad bolbol yçeebnigyydijii gargaxiin tula xydelmerileşegyl.

Xymyzyylyglin xydelmeri zarim hurguulnuudta muusa tabigdanxai. Hurguulnuudaar discipline hula. Hurgagşad bolbol xymyzyylyglin xydelmeriöer xydelmerilenegyl.

Kaadral talaar jamar baigdanab?—Xangaltagyl geze xexexe xeregeti. Nyxer Rampillova bolbol xedi ştaadna hurgagşanarai bathanaa medenegyl. Hurgagşanarai sostaavai kvalifikaacijii deşelyylyxe xydelmeri muusa tabigdanxai. Zışeelxede, gansaxan Tarbagatain raioono hurgagşanarain 50 proceentn dunda hurguuligyl baina. Zarim hurgagşanar doodo hurguulital baina. Nege hurguulithaa nygeş hurguulida oşoro jabadal jixeer yzgedene. 1937 ondo gansaxan Tarbagatain raioono, eldeb şaltagaana 43 xynnyd garza oşohon laiar Ene xadaa bai-voil yşloovliin muu baihan deerehee ba ilangajaa kvartilragyl deerehee bolhon baina.

Nyxedyy, kvartilrai talaar muu baina. Xerbee Ulaan-Yde goorodijii abza yzebel, ende xadaa huragşanarai sostaavai 22 proceentn bairaar xan-gagdaagyl baina. Hurgagşanarai betovoi yşloovliiji haiza-

ruulxa talaar, gegeerelei Arkomaad bolbol oroldolgo gargaagyl baihan ba myneşş gargaagyl, hurgagşanarai kvalifikaacijii deşelyylyxe talaar, myn oroldolgo garganagyl.

Hurguulnuudai barilga jamarar jabuulagdanab? Gegeerelei Arkomaadai barilgin ot-deel bolbol respyyblike soori barilgin tuxal todorxoi medeeygeze şadaxagyl baina. Barilgin jamararş jabuulagdaza baihanijii medexegyl baina. Ulaan-Yde goorodto plaan xadaa, mill 40 proceent dyrygedeze baina.

Gegeerelei Arkomaad xadaa, jirexe huralsalai zil xyrtter, buriad hurguulnuudijii yçeebnigyydeer xangaxan myne ton şuxala baina. Xamta 33 neretei yçeebnigyyd gargag-daxa johotoi baihan ba myneşş gargagdaad baihanilne mill 7 yçeebnigyyd bolno, bişenilne xadaa, nojaabrıda gargag-daxa jym beze...

Gegeerelei Arkomaadai apparaadai disciplinenen hula.

Gegeerelei Arkomaadta muu xydelmerileşed olon, tedener xadaa centralna apparaadta baixa şadaxagyl ba tedener te aradai gegeerel şingi ilme xariuusalgatai uçaastogijii naidaza bolxogyl baina.

Nyxer Rampillova bolbol aradai naidabariiji xariulxa şadaagyl ba uşar ilmehee, BMASSR-ei gegeerelei Arkomaadai xydelmeride saaşadaa yleze şadaxagyl baina. Nyxer Rampillovaajii ene xydelmeri-heen gargaxa xeregeti.

Aradai gegeerelei asuudala Arkomsoveed bolbol an-xaralaa ton xangaltagylgeer tabihan baina geze, temdeglexe şuxala baina. Pravitelstviin šine sostaav bolbol aradai gegeerelei xydelmeride onso an-xaralaa tabixa ba xorololgin xoşolonguud bolşevigşelen usadragdaxa johotoi geze toolonob. (Aplodismentnyyde).

XEZEE NEEGDEXE LAAGERB BE

Xori, Çisaaniin somon dotor-xi hurguulnuudai huragşadijii sengeliger ba kылтырнеer amaruulkiin zorilgoor, tende xygedei laagerb neexe tuxai somsoveedei ba aimgyisedkoomoi togtoomzonuud garhan baina.

Gebeş, ene laagerb xadaa, myneşş xyrtter neegdeedyi. Şaltagaaniin jyyb gexede, şul

laageriin naçaalbnig ba somso-veedei zyghөө xaişa xeregeer xandahan deerehee, tereinei xeregşenyuyden belen boloody ba-xa jym.

Laageriin tyryşiin sezon yngerze baina, xygedyyd xylene jadaza baina.

Xeze neegdexе laagerb be geze, somsovedhee asuugdana.

